

Ключевые слова: прокуратура, гражданское общество, защита прав и свобод человека, интересы государства, защита интересов общества.

Ivanova M.M. Office of public prosecutor and society: suggestions to the improvement of dialog

In a report investigational role of office of public prosecutor in defence of rights and freedoms of man, general interests of society and state. Conclusions and recommendations are offered.

Keywords: *office of public prosecutor, civil society, defence of rights and freedoms of man, interests of the state, defence of interests of society.*

Клименко О.І.,

студ. гр. БП-1-15,

Наук. керівник: Шморгун О.С., к. ю.н., зав. кафедри приватного та публічного права факультету підприємництва та права Київського національного університету технологій та дизайну, м. Київ, Україна

**АДВОКАТСЬКА ТАЄМНИЦЯ – ФУНДАМЕНТАЛЬНА НОРМА
АДВОКАТСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ
УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

В повідомленні досліджується важливе право особистості на недоторканість особистого життя. Аналізується адвокатська таємниця як фундаментальне правило адвоката в умовах реформування українського громадянського суспільства. Даються висновки і рекомендації.

Ключові слова: *особисте життя, право на особисте життя, адвокатська таємниця, юридична допомога, Національна Асоціація Адвокатів України, конфіденційна інформація.*

Вступ. Принцип адвокатської таємниці є одним із головних норм адвокатської професії та адвокат зобов'язаний зберігати адвокатську таємницю. Таємниця в юридичному сенсі є правовим інститутом, що показує взаємовідносини між особистістю та суспільством і державою, певні підстави та чіткі межі втручання держави в особисте життя кожного громадянина. Якщо адвокатську таємницю розглядати у вузькому значенні, то її предметом виступають питання, з яких громадянин або юридична особа зверталися до адвоката, сенс консультацій, порад, роз'яснень та відомостей, одержаних адвокатом при здійсненні своїх професійних завдань.

До предмета адвокатської таємниці можна віднести в першу чергу сам факт звернення довірителя до адвоката, характер і зміст наданої йому юридичної допомоги. Також предметом адвокатської таємниці є відомості з особистого життя, сімейної, інтимної, суспільної, службової, господарської та іншої сфер діяльності довірителя, що були повідомлені адвокату.

Зрозумілим є і те, що використовувати такі відомості адвокат у своїй діяльності може лише у випадку згоди на це довірителя.

Згідно з статистикою у 2016 р. в Києві було зареєстровано 98 обшуків у 75 адвокатів. Так, тільки у Київській області зафіксовано проведення 6 обшуків у адвокатів протягом одного дня. У межах всієї країни систематизацією даних повинна займатися Національна Асоціація Адвокатів України, але через неналагоджену кодифікаційну роботу об'єктивність та точність такої інформації викликають сумніви.

Практика Комітету захисту прав та професійних гарантій адвокатської діяльності Ради адвокатів Київської області, який було створено у 2012 р., стверджує, що питання забезпечення адвокатської таємниці залишається дискусійним і фундаментальним у правозахисній практиці. Проблема виникає через те, що кожна сторона, яка бере участь у проведенні слідчих дій (правоохоронні органи та адвокатура), а також законодавець мають власне тлумачення сутності адвокатської таємниці. Проте цілісності щодо всіх питань збереження адвокатської таємниці немає і в адвокатському середовищі.

Згідно з пунктом 1 статті 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» одним із принципів професійної адвокатської діяльності в Україні визначений принцип конфіденційності.

Відповідно до статті 10 «Правил адвокатської етики» затверджених Установчим З'їздом адвокатів України 17 листопада 2012 року, дотримання принципу конфіденційності є необхідною і найважливішою передумовою довірчих відносин між адвокатом і клієнтом, без яких є неможливим належне надання правничої допомоги, здійснення захисту та представництва.

Конфіденційною є інформація, отримана адвокатом у результаті здійснення адвокатської діяльності. Здійснення принципу конфіденційності не має заборон у часі. Адвокату, помічнику адвоката, посадовим особам адвокатських об'єднань заборонено розголошувати відомості, що становлять предмет адвокатської таємниці, і користуватися ними у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб. Адвокат зобов'язаний гарантувати розуміння і дотримання принципу конфіденційності його помічниками, стажистами та персоналом, а також певні умови зберігання документів, які містять конфіденційну інформацію.

Аналізуючи зміст поняття «адвокатська таємниця» закріпленого в статті 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», можна стверджувати, що адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику, стажисту, особі, яка є у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи та джерела, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності.

Адвокатська таємниця являється різновидом професійної таємниці, виконання якої є однією з підтверджень успішної професійної діяльності

адвоката, пов'язаної із захистом прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Ч. 1 ст. 22 Закону «Про адвокатуру» дає широке тлумачення, що саме є адвокатською таємницею та визначає складові її предмету.

Предметом адвокатської таємниці є приклад звернення до адвоката, причини, що спонукали до звернення, відказ адвоката від доручення та його причини, вимоги договору про надання юридичної допомоги, документи, які передані адвокату клієнтом, зміст консультацій, порад та роз'яснень, правові документи, що складені адвокатом, відомості, які отримані з матеріалів справи, процесуальні вчинки адвоката, що скеровані на реалізацію прав клієнта, відомості про особисте життя клієнта та його родину, інші відомості, що можуть бути розголошені лише з дозволу клієнта.

Розглянувши також та порівнюючи положення Кримінального процесуального кодексу України, а зокрема частину 3 статті 65, згідно з якою адвокати можуть бути відсторонені від обов'язку зберігати професійну (адвокатську) таємницю тільки особою, яка довірила їм цю таємницю і у визначеному неї обсязі. Таке відсторонення здійснюється нею лише у письмовій формі та за відповідним підписом.

Правила адвокатської етики, які були схвалені Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури 1 жовтня 1999р., обґрунтували, згідно пункту 1 статті 9, що «дотримання принципу конфіденційності є необхідною і щонайважливішою передумовою довірчих відносин між адвокатом і клієнтом, без яких є неможливим належне подання правової допомоги». Підтримання конфіденційності такої інформації є правом адвоката у відносинах з усіма суб'єктами права, які можуть вимагати її розголошення, а також і обов'язком адвоката щодо клієнта і осіб, до яких вона відноситься.

Адвокату заборонено виголошувати інформацію, що є предметом адвокатської таємниці, і застосовувати у своїх інтересах або інтересах третіх осіб, вимагати від адвоката цієї інформації, а також допит його як свідка з питань, що становлять адвокатську таємницю. Згідно з статтею 397 Кримінального кодексу України за втручання в роботу адвоката, що може спричинити порушення професійної таємниці, передбачено кримінальну відповідальність.

Згідно з частиною 2 статті 9 Закону «Про адвокатуру» адвокат може розголошувати дані досудового слідства, які стали йому відомі у зв'язку з виконанням ним своїх професійних обов'язків, тільки з дозволу слідчого або прокурора. Адвокати, винні у розголошенні відомостей, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством. Відповідно до частини 1 статті 387 Кримінального кодексу України кримінальну відповідальність за розголошення даних досудового слідства чи дізнання без дозволу прокурора, слідчого або особи, яка провадила дізнання чи досудове слідство, несуть особи, попереджені в установленому законом порядку про не розголошення таких даних.

Отже, адвокат або захисник має бути офіційно сповіщені про заборону розголошення певної інформації, і відсутність такого попередження знімає обов'язок дотримання таємниці щодо даних. Кримінально-

процесуальний кодекс встановлює, що дані досудового слідства можна оголосити лише з дозволу слідчого або прокурора і лише в конкретно зазначеному можливому обсязі. У деяких зазначених випадках слідчий застерігає, в тому числі й захисника, який присутній при провадженні слідчих дій, про важливість не розголошення без дозволу даних досудового слідства.

Попередження про нерозголошення даних досудового слідства може торкатись усіх матеріалів справи, їх частини або окремого факту. Попередження має бути оформлено письмово. Якщо розголошення сталося за відсутності такого письмового попередження, в діях адвоката або захисника немає складу злочину, передбаченого статтею 387 Кримінального кодексу України.

Важливо відзначити, що адвокатському середовищу України слід визначитись з позицією відносно поширення дії Закону «Про запобігання та протидію легалізації доходів» на діяльність. Адже передбачена ймовірність для правоохоронних органів обійти захисну систему адвокатської таємниці на сучасному етапі з урахуванням низьких стандартів дотримання правоохоронцями умов законів під час здійснення своїх повноважень є небезпечним. Варто звернути увагу на досвід зарубіжних країн, таких як Німеччина, Іспанія, Австрія, Італія, Бельгія та Нідерланди. Окремої уваги заслуговує досвід Франції, адже у 2008 р. адвокатам цієї країни вдалося вплинути на Державну раду, щоб визнати деякі положення французького Декрету від 26 червня 2006 р., за допомогою яких було застосовано європейські директиви 91/308/ЄС, 2001/97/ЄС, 2005/60/ЄС, що передбачали зазначене виключення з-під загального обсягу адвокатської таємниці, недійсними. Замість того, адвокатам було запропоновано звітувати не перед компетентними органами з боротьби, а перед колегією адвокатів.

Тому необхідно аналізувати частину 5 статті 8 Закону «Про запобігання та протидію легалізації доходів», якою зазначено, що адвокати, адвокатські бюро та об'єднання, особи, які надають юридичні послуги, можуть не повідомляти спеціально уповноваженому органу про свої підозри у разі, коли відповідна інформація стала їм відома за обставин, що є предметом їх професійної таємниці, у випадках, коли вони виконують свої обов'язки щодо захисту клієнта, представництва його інтересів у судових органах та у справах досудового врегулювання спорів.

Виходячи з аналізу доктринальних положень та аналізуючи зміст поняття «адвокатська таємниця» можна стверджувати, що принцип конфіденційності та дотримання адвокатської таємниці є фундаментальним для адвокатської діяльності.

Адвокатська таємниця є видом професійної таємниці, дотримання якої є запорукою успішної професійної діяльності адвоката, пов'язаної із захистом прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Частина 1 статті 22 Закону «Про адвокатуру» дає можливість широкого трактування, що саме є адвокатською таємницею. Тому треба чітко визначити складові предмети адвокатської таємниці.

Варто зазначити, що своє відображення адвокатська таємниця знайшла і в міжнародних нормативно-правових актах. Так, наприклад, «Основні принципи, що стосуються ролі юристів», прийняті на VIII Конгресі ООН (Гавана, 27 серпня – 7 вересня 1990 року), у пункті 22 проголосили, що «уряди визнають і забезпечують конфіденційний характер будь-яких зносин та консультацій між юристами та їх клієнтами у рамках їх професійних відносин».

Висновки. Підсумовуючи сказане, варто зробити такі висновки, а саме, що принцип адвокатської таємниці є одним із основоположних стандартів адвокатської професії. Національні стандарти адвокатської професії наближені до загально визнаних деонтологічних норм і правил, прийнятих у міжнародному адвокатському співтоваристві, однак адвокатська таємниця формується як морально-етична і правова категорія. Правовий аспект стає домінуючим, оскільки в умовах змінюється і правовий статус громадянина. Адвокатська таємниця є професійною таємницею, зміст та поняття якої визначено в статті 9 Закону України «Про адвокатуру».

Основним змістом поняття «адвокатська таємниця» є відомості, одержані адвокатом при здійсненні ним своїх професійних обов'язків, питань, з яких громадянин або юридична особа зверталась до адвоката, суть консультацій, порад, роз'яснень, даних попереднього слідства тощо.

При здійсненні захисту та представництва інтересів клієнта у судовому процесі або надання правової консультації поза судовим процесом, професійна таємниця адвоката визнається фундаментальним правом і має пріоритет у тому плані, що боротьба з корупцією і фінансуванням тероризму не повинна здійснюватися. Обмеження прав потенційних клієнтів адвокатів допустиме у випадках, коли їх дії спрямовані на порушення численних прав та законних інтересів широкого кола осіб. Законодавство України повинно мати на меті виключення випадків звернення таких осіб до адвокатів за сприянням у розробці схем відмивання злочинних доходів та фінансування тероризму.

Отже, незважаючи на те, чи адвокатська таємниця покликана захищати інтереси підсудного, чи вона є втіленням правосуддя, у її понятті містяться гарантії права, що необхідні в інтересах правильного здійснення правосуддя.

Список використаних джерел:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 січні 2017 р. № 5076-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.

2. Правила адвокатської етики, затверджені Установчим З'їздом адвокатів України від 17 листопада 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vkdk.org/pravila-advokatskoji-etiki/>.

3. Основні положення про роль адвокатів, прийняті Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_835.

4. Загальний кодекс правил для адвокатів держав Європейського співтовариства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_343.

5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. Поточна редакція від 18.12.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Клименко О.И. Адвокатская тайна – фундаментальная норма адвокатской профессии в условиях перестройки украинского гражданского общества.

В сообщении исследуется важное право личности на неприкосновенность личной жизни. Анализируется адвокатская тайна как фундаментальное правило адвоката в условиях реформирования украинского гражданского общества. Даются выводы и рекомендации.

Ключевые слова: личная жизнь, право на личную жизнь, адвокатская тайна, юридическая помощь, Национальная Ассоциация Адвокатов Украины, конфиденциальная информация.

Klimenko O.I. the Advocate secret is a fundamental norm of advocate profession in the conditions of re-erecting of Ukrainian civil society.

In a report an important right for personality is probed on inviolability of the personal life. An advocate secret as fundamental rule of advocate is analysed in the conditions of reformation of Ukrainian civil society. Conclusions and recommendations are given.

Keywords: personal life, right on the personal life, advocate secret, legal help, National Association of Bars of Ukraine, confidential information.

Клименко О.І.,

студ. гр. БП-1-15

Наук. керівник: Коваль О. М., к.ю.н.,
доцент кафедри приватного та публічного
права факультету підприємництва та права
Київського національного університету
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ І ГУМАНІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

В повідомленні досліджуються принципи лібералізації і гуманізації кримінальної політики в умовах реформування українського громадянського суспільства. Аналізуються поняття лібералізму і гуманізації. Даються висновки і пропонуються рекомендації.